

## FELSEFİYİ TANIMA

1. I. Felsefe tümel bir bilgiye dayanır.  
II. Felsefe varlığı bütünselliği içinde ele alır.  
III. Bilim, varlığı parçalara ayırarak inceler.  
IV. Her bilim varlığın bir parçasını kendisine konu edinir.  
V. Felsefe kesin bilgiler üretir.

**Felsefe ve bilime ilişkin yukarıdaki açıklamalardan hangileri yanlıştır?**

- A) Yalnız I                      B) Yalnız II                      C) I ve III  
D) Yalnız IV                      E) Yalnız V

2. Eski Yunanistan'da demir ve bakır filizlerinin çıkarılarak eritilmesinin yöntemlerinin keşfedilmesi ve hasatın çoğalarak el sanatlarının gelişmesi, felsefenin ortaya çıkmasından önceki bin yılda gerçekleşerek insanın elleri yerine geçecek aletlerin üretimine olanak sağlamıştı. Böylece insan gittikçe artan bir şekilde bir yandan doğaya karşı korunurken, aynı zamanda bu süreç içinde kendini de doğadan ve kentlerden oluşan ikinci bir doğa kuruyordu. İşte Krilenko'ya göre, insanın kendine doğadan kopması sürecinde doğa gitgide insanın bilincindeki somut özelliklerini yitirmiş ve insanın zihninde giderek, daha genelleştirilmiş ve soyutlaştırılmış bir biçim almaya başlamıştır. Bu ise insanın doğaya, kendi dünyasından ayrı olarak var olan tek bütün olarak bakması doğadan bağımsızlaşması ve doğayı düşüncesinde, kendi varlığının dışında bir yere koyması ile sonuçlanmıştır. Artık insan kendini, doğa ile özdeşleştirmemekte bunun yerine düşüncelerini, kendisini doğadan ayıran nedenler üzerinde yoğunlaştırmaktadır, felsefe yapmaktadır.

**Bu parçada, felsefenin ortaya çıkması aşağıdakilerden hangisine bağlanmış olabilir?**

- A) Demokrasinin gelişmesine  
B) Kültürel etkileşime  
C) Eğitim düzeyinin artmasına  
D) Yaşam olanaklarının iyileşmesine  
E) Dine olan tepkiye

3. Bugünkü filozof kelimesi yerine Türkçe'de eskiden Arapça "feylesûf" kelimesi, "felsefe" kelimesi gibi, Yunanca filosofos (philosopos) kelimesinin Araplaştırılmış şekliyle başka bir şey değildir. Bu Yunanca kelime, "filo" sevgi ve "sofos" hikmet sahibi anlamına gelir. O halde, kelime anlamı itibarıyla feylesof (filozof), hikmeti seven kimse demektir. Feylesof (filozof) kelimesinin çoğulu "Felâsife"dir. Hikmet ise bilgelik demektir.

**Buna göre filozofun (philosopos) kelime anlamı nedir?**

- A) Gerçekliği seven                      B) Yaşamı seven                      C) Bilgeliliği seven  
D) Hayatı seven                      E) Çok bilen

4. Felsefe; düşünerek, düşünüleni söyleyip yazarak yaratılır. Düşünceler ve sözcükler, bir İtalyan soylusuyla ilgili eski bir hikâyeyi anımsatıyor. Denizi hiç görmemiş birinin şaşkınlığına tanık olmak istemiş ve taşralı yoksul bir halatçıyı alıp Napoli körfezine götürmüştü. Körfeze vardıklarında -gök ile denizin o kocaman muhteşem mavi gülüşünün bulunduğu yerde- yoksul halatçı; gözünü gemi direkleri, zincirler, halat ve palamarlar yığınının ortasına dikmiş. Yüzü keyifli bir inanmazlıkla aydınlanmış ve dayanamayarak "Ne çok halat!" diye haykırmış. Felsefe tarihinin engin panoramasına bir göz attığımızda biz de "Ne çok düşünce ve sözcük!" diye haykırmaktan geri duramayız. Ama bütün bu düşünceler ve sözcükler, yaşamın ne olduğunu ona gerçek anlamını vermenin en iyi yolunu tutkuyula araştırmaya ve yaşamda açıklık için duyulan özleme bizi iter. Felsefe, tarihteki korsanların hiç bırakmadığı zenginlikte bir ganimet sunar: İnsanlığın mirası olan düşünceler hazinesini.

**Yukarıdaki metinde felsefenin hangi yönü üzerinde durulmuştur?**

- A) Akla dayalı olması  
B) Soru sormanın önemi  
C) Doğruyu arama çabası  
D) Bilme isteğini karşılaması  
E) Düşünce dünyasına katkısı

5. Filozof, bilindiği gibi, öncelikle soru soran bir kişidir ama sıradan insanlardan farklı olarak bu soruları, başkalarına değil, öncelikle kendine soran kişidir. Zaten filozofu kendi kendisiyle yaptığı konuşmalara başlatan etken de, genellikle, kendisine sorduğu bu sorulardır. Bu soruların başkalarına değil de, kendine sormasının en önemli nedeni böyle bir soruyu (söz gelimi: iyi nedir?) soran kişinin (filozofun), sorduğu soruya ilişkin başkalarından alacağı hiçbir cevapla yetinmemesi, bu sorunun çok daha derinlerine inmeye çalışmasıdır. Çünkü felsefenin sorduğu sorular, yanıtları bir kerede verilebilecek sorular değildir. Ayrıca yine bu sorular, genellikle, verilen yanıtlarda soruyu soranın belirleyici özelliğinin ağır bastığı sorulardır. Başka bir deyişle, cevap, soruyu soran ile çok yakın ilişki içinde olup soruyu soran tarafından belirlenmektedir.

**Buna göre, felsefenin soruları için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?**

- A) Akla ve mantığa dayandığı  
B) Öznel olduğu  
C) Uygulamaya yönelik olduğu  
D) Yanıtlarının önemli olduğu  
E) Yaşama yönelik olduğu

6. Felsefeyle yoğun olarak ilgilendikleri bilinen Antik Greklerin düşünce dünyası irdelendiğinde, yapılan bütün etkinliğin varlığı anlama çabasından doğduğu açıkça görülmektedir. Doğa karşısında başlangıçta hayrete düşen Grekliler, kısa süre sonra doğayı izlemeleri gerektiğini, izlediklerinde de doğada bir düzenliliğin olduğunu fark ettiler. Düzenlilik algısı bilgi için ön koşuldur ve Greklerin düşünce tarihindeki seçkin yeri edinmeleri de doğaya ciddi bir biçimde bu yönden bakmış olmalarında aranmalıdır. Aslında her toplumun doğaya bir türlü bakışının olduğu ve bu bakışa bağlı olarak bir bilgi yığını oluşturdukları bilinmektedir. Ancak Greklerin kendilerinden önceki toplumlardan ayrılan yönü, düzenliliklerin yer aldığı doğayı, yine düzenlilik fikriyle irdelemeleri gerektiğini düşünmüş olmalarıdır. Bu düşünüş o denli sistemli ve düzenlidir ki, ilk ciddi kavramlaştırmaları theoria olmuştur. Theoria doğa karşısında bir vaziyet alıştır, doğanın değişmeyen bilgisini edinme tutumudur.

**Bu parçada Antik Greklerin (Yunan) hangi yönü vurgulanmaktadır?**

- A) Sistemli ve düzenli düşünceleri
- B) Her türlü bilgiyi konu edinmeleri
- C) Doğadaki düzenliliği mitoloji ile açıklamaları
- D) Bakış açıları ile bilgi yığını oluşturmaları
- E) Doğayı doğaüstü güçlerle açıklamaları

7. Aşağıdaki sorulardan hangisi felsefi bir soru değildir?

- A) Evrensel bir ahlak yasası var mıdır?
- B) Hayatın amacı nedir?
- C) Yağmur nasıl yağmaktadır?
- D) Varlığın ana maddesi nedir?
- E) İdeal bir devlet düzeni olabilir mi?

8. Eski dünyada insanların yaşamlarını sürdürmelerinde, inançlar oldukça önemli bir rol üstlenebilmekteydi, günümüzde artık bu inançların etkisi ve önemi kalmamıştır. Bugün yaşamımızı sürdürmemizde, bize yardımcı olabilecek en önemli şey, düşünce- dir. Taşların ya da yıldızların veya bitki ve hayvanların düşünmelerine gerek yoktur; onların yazgılarını belirleyen yasalar, onlara seçim bırakmamaktadır. İnsan için ise durum, bunun tam tersi- dir. İnsan hep, bir şey yapmak ya da yapmamak durumunda- dır. Yapması ve kaçınması gereken şeyleri belirleyen ise kısmen inançlar ama daha çok düşünceler olmuştur. İnançlar ve düşün- celer değiştiğinde, insanın yaşamı da değişmiştir. Kısacası in- sanın yaşamını belirleyen temel öğe düşüncedir. Dolayısıyla in- sanın kaderini belirlemesinde ona en büyük yardım felsefeden gelecektir.

**Bu parçada felsefenin hangi yönü vurgulanmaktadır?**

- A) Felsefenin metodu
- B) Felsefenin işlevi
- C) Felsefenin soruları
- D) Felsefenin tarihi
- E) Felsefenin dili

9. Felsefenin, bilimlerden, bakış açısı bakımından ayrılması, ken- disini bilimlerin kendi ilgi alanları ile sınırlı olan bakış açıları ile sınırlandırılmasında ortaya çıkmaktadır. Örneğin, bilimler bilgi ortaya koyar, filozof ise bilginin ya da bilinen şeyin ne olduğu sorusunu sorar. Bilimler yasa koyarlar, filozofun ilgilendiği ise, yasanın ne olduğudur. Sokaktaki insan hazdan, yarardan söz ederken, filozof, hazdan ya da yarardan ne anlaşılması gerekti- ğini düşünür. Aynı şekilde filozof elbette toplumun gelişmesin- de etkisi olan değerlerin neler olduğuyla ilgilenir, ama onun asıl ilgisini yönelttiği sorun, değerlerin kendisinin (kendisinde değe- rin) ne olduğunu anlamaya çalışmaktır. Dolayısıyla filozof ya da felsefe, öteki disiplin ya da bilimlerin varsayımlarıyla yetinmez. Daha ötelere gidip, bilimlerin hiçbir zaman inmeyi düşünmedik- leri derinliklere inmeye çalışır.

**Bu parçada felsefenin bilimden hangi farkı vurgulanmaktadır?**

- A) Subjektif olması
- B) Kesin olmaması
- C) Kümülatif olmaması
- D) Nedir sorusunu sorması
- E) Refleksif olması

10. Başlangıçta felsefeyle bilimin iç içe olduğunu, ilk büyük filozof- ların bir çoğunun aynı zamanda bilim adamı olduğunu söyleye- biliriz. Nitekim; Thales matematikçi, Archymedes (Arşimed) fi- zikçidir. Bu yakın ilişkiden dolayı felsefeyi bilimlerin anası olarak betimleyenler de olmuştur. Bilimlerin felsefeden ayrılışı matema- tik ile başlamıştır. Sonra doğa bilimleri ve en sonunda da sos- yal bilimler felsefeden ayrılmışlardır. Alanını, yöntemini ve ama- cını belirleyen disiplinlerin felsefeden ayrıldığını görüyoruz. Bu ayrılığa rağmen bilim ile felsefe arasındaki bu yakınlık aynı dü- zeyde olmasa da günümüzde de devam etmektedir. Bu iki bil- gi alanının yakın ilişkisinden bilim felsefesi adlı bir disiplin orta- ya çıkmıştır.

**Buna göre, Thales'in hem filozof hem de matematikçi kabul edilmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?**

- A) Felsefenin yaşam zenginliği sunması
- B) Bazı bilgi alanlarının henüz ayrılmamış olması
- C) Matematiğin felsefeye bağımlı olması
- D) Felsefenin matematiğe bağımlı olması
- E) Kesin bilgi elde etmenin imkânsızlığı

## FELSEFE İLE DÜŞÜNME

1. Gerçeklik; varlığın düşünceden bağımsız olarak zamanda ve mekânda var olması durumudur. Gerçek, biz istesek de istemesek de dış dünyada vardır. Gerçek var olan dünyanın nesnesi veya olgusudur.

**Buna göre;**

- I. deniz kızı,
- II. meridyen,
- III. Ağrı Dağı

**kavramlarından hangileri gerçektir?**

- A) Yalnız I                      B) Yalnız II                      C) Yalnız III  
D) I ve II                      E) I ve III

2. • Önerme; yargı bildiren, bir doğruluk değeri taşıyan yani doğru ya da yanlış olabilen ifadelerdir.  
• Her önerme bir cümledir fakat her cümle bir önerme değildir.  
• Her önerme mutlaka bir yargı bildirmek zorundadır.

**Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir önerme değildir?**

- A) Ah bir akşam olsa...
- B) Bütün canlılar solunum yapar.
- C) Tavşanlar hızlı koşan hayvanlardır.
- D) İnsan düşünen bir varlıktır.
- E) İstanbul Türkiye'nin başkentidir.

3. Bütün canlılar solunum yapar.  
İnsan canlıdır.  
O halde insan da solunum yapar.

**Yukarıdaki akıl yürütme aşağıdakilerden hangisine örnek oluşturur?**

- A) Tümevarım
- B) Tümdengelim
- C) Analoji
- D) Zincirleme kıyas
- E) Argüman

4. I. Bir yargı bildirir.  
II. En az iki terim içerir.  
III. Bir doğruluk değeri taşır.  
IV. Özne, yüklem ve bir bağdan oluşur.  
V. Doğru ya da yanlıştır.  
VI. Duygu bildirir.

**Yukarıdakilerden hangileri önermeler için söylenemez?**

- A) Yalnız I                      B) II ve III                      C) III ve IV  
D) V ve VI                      E) Yalnız VI

5. Felsefede ortaya bir yargı atarsanız, bu yargının dış dünyayla örtüşmesi gerekir. Hatta ortaya attığınız yargının dış dünya ile örtüşmesi de yetmez. Ortaya attığınız yargının inanılır olması için onu sağlam dayanaklarla gerekçelendirmeniz de gerekir. Ancak bütün bu işlemleri yaparsanız ortaya attığınız bir yargı güvenilir bir yargı niteliği taşır.

**Bu parçada dile getirilen düşünceler, aşağıdaki kavram çiftlerinden hangisiyle ilgilidir?**

- A) Doğruluk - gerçeklik
- B) Doğruluk - temellendirme
- C) Gerçeklik - varlık
- D) Dil - düşünce
- E) İdeal varlık - reel varlık

6. I. Bütün öğrenciler sevimlidir.  
Şenay öğrencidir.  
O halde Şenay da sevimlidir.  
II. Türkiye'nin en büyük şehri İstanbul'dur.  
Kömür karadır.  
O halde İstanbul kömürdür.  
III. Her insan duyguludur.  
Canan insandır.  
O halde Canan duyguludur.

**Yukarıdaki numaralanmış örneklerin hangilerinde öncüller doğru olduğu halde akıl yürütme yanlıştır?**

- A) Yalnız I                      B) Yalnız II                      C) Yalnız III  
D) I ve II                      E) II ve III

7. "Paranın değeri düştü." bir önermedir.  
"Paranın alım gücü azaldı." bir önermedir.  
"Paranın değeri düşerse alım gücü azalır." bir akıl yürütmedir.  
**Buna göre, bir akıl yürütmenin bir önermeden farkı nedir?**
- A) Öncüllere dayanarak bir sonuca varması  
B) Doğru ya da yanlış yargı bildirmesi  
C) İki terimden oluşması  
D) Doğruluk değerini içermesi  
E) Özne, yüklem ve bir bağdan oluşması
8. Canan öğrencidir ve ders çalışmaktadır.  
Cemre öğrencidir ve ders çalışmaktadır.  
Kerem öğrencidir ve ders çalışmaktadır.  
O halde bütün öğrenciler ders çalışmaktadır.  
**Yukarıdaki akıl yürütme aşağıdakilerden hangisine örnek oluşturur?**
- A) Argüman B) Görüş C) Analoji  
D) Tümevarım E) Tümdengelim
9. Ankara'da İstanbul'da büyükşehirdir.  
Ankara'da çevre kirliliği vardır.  
O halde İstanbul'da da çevre kirliliği vardır.  
**Yukarıdaki akıl yürütmede, akıl yürütme çeşitlerinden hangisi örneklendirmiştir?**
- A) Tümevarım B) Tümdengelim C) Analoji  
D) Kıyas E) Argüman
10. Öznel ve yüklem aynı olmasına karşın nitelik ve nicelik bakımından farklı yapıda iki önermenin birbirleriyle aynı anda tutarlı olmamasına ne denir?
- A) Doğruluk B) Gerçeklik C) Önerme  
D) Temellendirme E) Çelişiklik
11. – Delil, kanıt, gerekçe olarak dayanan anlamına gelmektedir.  
– Belli kanıtlara dayanarak ortaya çıkarılan yeni bir yargıdır.  
**Yukarıdaki açıklamalar aşağıdakilerden hangisi ile ilişkilendirilebilir?**
- A) Önerme B) Analoji C) Argüman  
D) Tümevarım E) Tümdengelim

12. Bir felsefi metnin doğru çözümlenebilmesi için aşağıdaki sorulardan hangisi gerekli değildir?
- A) Metinde geçen temel görüşler nelerdir?  
B) Metinde yer alan çıkarımlar akıl ve mantık ilkelerine uygun mudur?  
C) Metin bilgi ve dil hataları içermekte midir?  
D) Metinde hangi kavramlara başvurulmuştur?  
E) Metin kaç kelimeden oluşmuştur?
13. Platon akılcıdır ve gerçek bilgiye akıl ile ulaşılacağını savunur.  
Hegel akılcıdır ve gerçek bilgiye akıl ile ulaşılacağını savunur.  
Fârâbi akılcıdır ve gerçek bilgiye akıl ile ulaşılacağını savunur.  
O hale bütün akılcılar gerçek bilgiye akıl ile ulaşılacağını savunur.  
**Yukarıdaki akıl yürütme aşağıdakilerden hangisine örnek oluşturur?**
- A) Tümevarım B) Tümdengelim C) Analoji  
D) Argüman E) Önerme
14. Bütün insanlar akıllıdır.  
Sibel insandır.  
O halde Sibel de akıllıdır.  
**Yukarıdaki akıl yürütme aşağıdakilerden hangisine örnektir?**
- A) Tümevarım B) Tümdengelim C) Analoji  
D) Argüman E) Önerme
15. Bilgin ve filozof (philosophos, bilgeliği seven kişi) birbirinden farklıdır. Bilim adamı doğa olaylarını inceler, yasalara ulaşmak ister. Filozofsa belirli, sınırlı bir bilgi alanıyla uğraşmaz. Bilimlerin sonuçlarından yararlanır ve tüm varlık alanıyla ilgilenir. Varlık hakkındaki görüşünü, kendisine özgü bir sistem olarak ortaya koymak ister. Bilimin sonuçlarına ve mantık ilkelerine dayanmasına rağmen, bu sistem kişiseldir.  
**Buna göre felsefe için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
- A) Varlığı bir bütün olarak ele aldığı  
B) Kesin bilgiler sunduğu  
C) Öznel bir bilgi olduğu  
D) Mantık ilkelerini kullandığı  
E) Bilimden yararlandığı

## FELSEFENİN KONULARI VE PROBLEMLERİ (VARLIK FELSEFESİ)

1. Varlık, insan bilincinin dışında ve ondan bağımsız olabileceği gibi, insan bilincinin içinde ve ona bağımlı da olabilir. Örneğin; masa, güneş ve ev insan bilincinin dışında, ondan bağımsız olarak vardır. Bunlar somut, gerçek varlıklardır. Fakat sayılar, geometrideki şekiller (üçgen, açı) ise, insan bilincinde ve ona bağımlı olarak vardır. Bunlar ise düşünsel varlıklardır. Öyleyse varlık, gerçek ve düşünsel olarak ikiye ayrılır: Gerçek varlık, gerçekliğini nesne ve olaydan alır. Uzayda bir yer tutar ve zaman içinde değişir. Düşünsel varlık ise duyu organlarıyla algılanamayan, yani gerçekliği bulunmayan şeydir. Örneğin; "dev" ve "üç"ün elle tutulur ve gözle görülür bir gerçekliği yoktur. Bunlar değişmez ve hep aynı kalırlar.

**Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?**

- A) Varlık düşünsel ve gerçek olmak üzere ikiye ayrılır.  
B) Somut varlıklar insan bilincinin dışındadır.  
C) Düşünsel varlıklar insan bilincine bağlıdır.  
D) Gerçek varlıklar gerçekliklerini düşünceden alırlar.  
E) Düşünsel varlıklar duyu organlarıyla algılanmazlar.

2. I. Konusu varlıktır.  
II. Varlığı bir bütün olarak ele alır.  
III. Var olanın temel yapısını sorgular.  
IV. Varlığın nedenlerini ve ilk ilkelerini araştırır.  
V. Varlığı parçalı olarak ele alır.

**Varlık felsefesine ilişkin verilen açıklamalardan hangileri yanlıştır?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III  
D) III ve IV E) Yalnız V

3. • Var olan her şeyde iki varlık ilkesinin olduğunu kabul eden görüştür.  
• Descartes, varlığın hem madde hem de ruhtan meydana geldiğini savunur.  
• Descartes'e göre, ruhun temel özelliği "düşünme", madde-ninki ise "yer kaplama"dır. Bunlar birbiriyle bağdaşmayan niteliklerdir.

**Buna göre, Descartes aşağıdakilerden hangisini benimsemiş olarak nitelenebilir?**

- A) Dualist B) Monist C) Plüralist  
D) İdealist E) Materyalist

4. Rene Descartes, evrenin kendisinden şüphe edilemeyen kesin "açık ve seçik" bilgisine ulaşmak için "metodik şüphe" yöntemini kullanmıştır. Descartes,

- Şüphe etmek düşündürmektir.
- Düşünmek ise var olmaktır.
- "Düşünüyorum o halde varım." der.

Descartes böylece, öncelikle varlığından kuşku duyamayacağı, apaçık bildiği bir gerçeğin, ben'in, düşünmenin varlığına ulaşır. Sonra ise dış dünyada algıladığı varlıkların gerçek olduğunu söyleyerek maddenin de gerçekliğini belirtmiş olur.

**Buna göre Descartes'in varlık görüşünü destekleyen yargı aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Varlık ideadır.  
B) Varlık maddedir.  
C) Varlık hem idea hem de maddedir.  
D) Varlık düşüncedir.  
E) Varlık cisimdir.

5. Felsefe tarihinde her zaman, var olan metafiziğe karşı çıkışlar da olmuştur. Metafiziğin konuları duyu yoluyla algılanmayan problemlerden oluşur. Karşı çıkışlar da bu noktada olmuştur. Duyu yoluyla algılanamayan bir şeyin bilinemeyeciğini savunan bazı filozoflar metafiziğe karşı çıkmışlardır. Bu karşı çıkış yeterince destek bulmamıştır. Günümüzde de metafizik varlığını sürdürmektedir. Varlığa, insanın evrendeki yerine ve değerlere ilişkin sorular var oldukça felsefe de var olacaktır.

**Buna göre aşağıdakilerden hangisi metafiziğe karşı tez oluşturur?**

- A) Gözlem ve deney kullanılmalıdır.  
B) Olgularla uğraşmamak gerekir.  
C) Gerçek görünenin arkasındadır.  
D) Felsefe soyut konuları ele almalıdır.  
E) Ruh ölümsüz bir yapıdadır.

6. İnsan zihnine bağımlı olan yani onun ürünü olan varlıklar söz konusudur. Bunlar belirli bir zamanda ve yerde değildirler. Oluş halinde olmadığı için meydana gelmez, değişmez, hep kendi kendisiyle aynıdır. Örneğin; geometrinin şekilleri, sayılar, zihnin yarattığı varlıklar değerler gibi. Bunlara ise ideal var olan (düşünsel) adı verilir.

**Aşağıdakilerden hangisi düşünsel var olan değildir?**

- A) Rakamlar B) Harfler C) Meridyenler  
D) Merdivenler E) Deniz kızı

7. Edmund Husserl'e göre, bilincimiz kendi algı aktlarıyla yönelmiş olduğu nesneyi anlayabilir; onu somut özelliklerinden ayırarak özünü kavrayabilir. Yani bilincimiz nesnelerin dış görünüşünü değil, özünü bir "özsezi"yle kavrayabilir ve böylece duyu organlarımızca algılanan nesnelerin ötesinde bulunan ve nesnel özelliklerden oluşan "ideal özer" alanına ulaşabilir. Demek ki felsefenin konusu, duyu organlarımızla algıladığımız varlıklar değil, bu varlıkların arkasında bulunan değişmez objeler, özlerdir. Örneğin, felsefe "ağaç"ı ele aldığı anda "ağaç"tan, duyularla algıladığımız dal, gövde ve yaprağı değil, düşünsel olarak kavradığımız ağaç özünü anlar.

**Buna göre Edmund Husserl'in düşünceleri aşağıdakilerden hangisi ile ilişkilendirilebilir?**

- A) Rasyonalizm B) Empirizm C) Fenomenoloji  
D) Pozitivizm E) Materyalizm

8. Evrenin maddesel yapıda olduğunu, maddenin insan zihninden bağımsız bir gerçeklik olarak var olduğunu savunduğu için maddeci bir filozoftur. Hegel'in idealist diyalektiğini "materyalist diyalektik" şeklinde düşünmüş ve teorileştirmiştir. Hegel'de tepesi üstüne duran diyalektiği ayakları üstüne çevirdiğini söylemiştir. Diyalektik materyalizmi tarihe ve topluma uyarlayarak tarihi olayları, toplumsal gelişmeleri açıklamak istemiştir. Ona göre evren, diyalektik biçimde ilerleyen maddi nitelikli bir süreçtir. Tarihin bütün olaylarını (toplumsal, ekonomik, siyasal olaylarla birlikte) "tez - antitez - sentez" diyalektiği ile açıklamıştır.

**Bu parça;**

- I. Marx'ın materyalist felsefesi,  
II. Comte'nin pozitivist felsefesi,  
III. Husserl'in fenomenolojizmi

**felsefi anlayışlardan hangileriyle ilgilidir?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III  
D) I ve II E) I, II ve III

9. "Varlık var mıdır?" sorusuna "vardır" dendiğinde "Varlık ne tür dendir?" sorusu (varlığın mahiyeti problemi) buna eşlik etmektedir. Felsefe tarihinde ilk filozoflar olan doğa filozoflarının ele aldığı problem olarak arkhe sorunu, bu filozofları varlığın ilk nedeni ve ana maddesini doğanın içinde aramalarına yönlendirmiştir. İlk filozoflardan Thales'in ana maddeyi su olarak görmesi bu türden bir cevaptır.

**Bu parçada doğa filozoflarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Varlığın ilk maddesini doğadaki bir unsurla açıklama çabası  
B) Varlığın var olup olmama meselesini ele aldıkları  
C) Varlığın ilk maddesini ele aldığı  
D) Varlığın ilk maddesini nesnel bir nedene dayandırdıkları  
E) Varlığın ne olduğunu açıklamaya çalıştıkları

10. Herakleitos her şeyin oluş içinde olduğunu ve olduğu gibi kalan hiçbir şeyin olamayacağını dile getiren Herakleitos, bunu karşıt güçlerin yasağı olan Logos'la temellendirir. Bu düşüncelerini "Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir." yargısıyla özetler. Parmenides ise "varlığın bir ve kendisiyle özdeş" olduğu savından hareketle "var olanın var olmayandan gelemeceği" gibi "yok da olamayacağı" kanıtına dayanır. Parmenides'e göre değişim ancak algıların yanıltıcı görünüşü olabilir.

**Yukarıda varlık görüşleri verilen filozoflardan Parmenides, hangi düşüncesiyle Herakleitos'tan ayrılır?**

- A) Varlıkta değişim yasağı vardır.  
B) Var olanlar zamana bağlı olarak farklılaşır.  
C) Değişim algısal olarak yanılmazdır.  
D) Varlık oluşturmaz.  
E) Varlıkta döngüsel bir devrim vardır.

11. "Şimdi biz ilk ilkeler ve en yüce nedenleri aradığımıza göre bu ilkeler ve nedenlerin doğası gereği kendisine ait olacakları bir şeyin zorunlu olarak var olması gerektiği açıktır. O hâlde eğer varlıkların öğelerini arayanlar, gerçekte mutlak anlamda ilk ilkeleri aramakta idiyse onları aradıkları bu öğelerin de ilineksel anlamda varlığın değil, varlık olmak bakımından varlığın öğeleri olmaları gerekir. Bundan dolayı bizim de varlık olmak bakımından varlığın ilk nedenlerini kavramamız gerekir."

Aristoteles

**Buna göre varlığı varlık olmak bakımından ele alıp onun ilk nedenlerine ulaşmaya çalışan felsefe disiplini aşağıdakilerden hangisi olabilir?**

- A) Epistemoloji B) Metafizik C) Yeni ontoloji  
D) Etik E) Estetik

12. Bilim; fizik, kimya ve biyoloji gibi somut ve olgusal; matematik gibi biçimsel bir varlık alanına yönelmiştir. Felsefe ise olgusal, olgusal olmayan, somut ve soyut tüm varlık alanlarıyla ilgilidir. Bununla birlikte bilim, varlığa yönelik bilgi sürecinde deney ve gözlem aracılığıyla tekrarlanabilen ve genel olan bilgilere ulaşmaya çalışır. Felsefe ise varlığa yönelik akıl yürütme ve görüş oluşturma şeklinde bilgi oluşturur.

**Buna göre bilim ve felsefenin varlıkla ilgili görüşlerine ilişkin aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Bilimin olgusal varlıkla ilgili olduğu  
B) Felsefenin varlığa bütüncül yaklaştığı  
C) Felsefenin varlığı akılla temellendirmeye çalıştığı  
D) Bilimin varlığın ilk nedenini anlamaya çalıştığı  
E) Bilim ve felsefenin varlık yaklaşımlarının ayrıştırıcı olduğu

## FELSEFENİN KONULARI VE PROBLEMLERİ (BİLGİ FELSEFESİ)

1. İnsan, yalnız doğayla etkileşim içerisinde değildir o ayrıca diğerler ve nesneler dünyasının oluşturduğu bir evren içinde yaşar. Bu evren en yakın çevremizden, içinde oturduğumuz evimizden, yürüdüğümüz yollardan, bindiğimiz araçlardan, etrafımızı kuşatan ormanlardan, denizlerden başlayarak uçsuz bucaksız yıldızlara ay ve güneşe kadar uzanır. İnsan ise bu nesnelerle hemen hemen her gün karşı karşıya bulunur. Onları görür ve kavrar. Onların bilgisini edinir. Elimizdeki şu kitap, ayağımızdaki şu pantolon, bindiğimiz şu bisiklet, nefes alıp verdiğimiz şu hava her türlü özellikleriyle, duyu organlarımız vasıtasıyla algılayıp kavradığımız nesnelerdir. Bu kavramaya "bilme" denir. Bilgi edinme olayı yalnızca insana özgüdür. İnsan zihinsel faaliyetleri sonucunda soyutlamalar yaparak belirli kavramlara ulaşır. Kavramlar arasında bağlantılar kurarak, içinde çeşitli yargılar taşıyan önermeler ve çıkarımlar elde eder. İşte bu süreç içinde ortaya çıkan ürünlere "bilgi" denir.

**Yukarıdaki açıklama aşağıdakilerden hangisi ile ilişkilendirilebilir?**

- A) Ontoloji B) Etik C) Epistemoloji  
D) Estetik E) Metafizik

2. Sokrates herkesin kabul edebileceği bilgilerin olduğunu belirtir. Ona göre bütün bilgilerin kaynağı aklıdır. Fakat bu bilgiler insan aklında doğuştan vardır. İnsan ise bu bilgileri hatırlamaz. Bu bilgileri hatırlaması için ona yardımcı olmak gerekir. Filozofların görevi, akıl ve düşünme yardımıyla zihindeki bu bilgileri ortaya çıkarmaktır. Bunu kanıtlamak için Sokrates, geometri bilgisi olmayan bir köleye, sorduğu sorularla geometri problemi çözdürmüştür. Sokrates, kendine özgü karşılıklı konuşmaya dayalı bir yöntem kullanmaktadır: İroni (ince alay), adı verilen birinci aşamada, sorduğu ustaca sorularla konuştuğu kimsenin bir şey bilmediğini kanıtlar. Maiotik (doğurtmaca) adı verilen ikinci aşamada ise, hiçbir şey bilmediği fikrini benimsemiş olan kişinin, aklında doğuştan var olan doğru bilgilerin açığa çıkartılmasına çalışır.

**Buna göre Sokrates'in bilgi görüşünü destekleyen yargı aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Bilgi doğuştan akılla gelmektedir.  
B) Bilginin oluşumunda en etkili unsur deneydir.  
C) Hiçbir bilgi doğuştan değildir.  
D) Bilgi bir yönüyle akla bir yönüyle deneye dayanmaktadır.  
E) Genelgeçer bilgiler olgulara dayalıdır.

3. I. Bilginin kaynağı nedir?  
II. Elde edilen bilgiler kesin midir?  
III. Mutlak, genelgeçerliliği olan doğru bilgi var mıdır?  
IV. Kesin ve doğru bilgilerin ölçütü nedir?  
V. Kesin bilgiler doğru bilgiler midir?

**Yukarıda belirtilen sorulardan hangileri bilginin ölçütüyle (değeri) ilgili sorulardan biri değildir?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) III ve IV  
D) Yalnız V E) Yalnız III

4. Bilimsel bilgi olgusaldır. Bilimsel bilginin olgusal olması demek, deneye gözleme dayanması, ölçmeye ve denetlenebilirliğe elverişli olması demektir. Örneğin; tüm metallerin elektriği iletmesini, metal ve elektrik kelimelerinin anlamlarına bakılarak saptanamaz; bunu anlamak için deneye ve gözleme başvurmak gerekir. O halde bilimin olgusal olması demek, konularının sınanabilir olması diğer bir ifadeyle deney ve gözlem yöntemine uygun olması demektir.

**Buna göre aşağıdakilerden hangisi bilimsel bilgidir?**

- A) Ruh ölümsüzdür.  
B) Bugün hava çok güzel.  
C) Türkiye'nin yüz ölçümü 814.000 km<sup>2</sup> dir.  
D) Yardım etmek iyi bir eylemdir.  
E) Güzele bakmak sevaptır.

5. Her şeyi olduğu gibi kabul eden ve merak etmeyen ve kendisine sunulanla yetinen bir insan için, felsefe söz konusu olamaz. Çünkü felsefe, kendisine veri olarak aldığı her türlü bilgiyi, görüşü, inancı ve âdeti aklın süzgecinden geçiren bir yaklaşımla değerlendirilir. Felsefe etkinliği, bilgileri kritik ederek doğruları yanlışlardan ayıklama, yeni bilgiler ve yorumlar üretmektir. Çünkü felsefi tavır dogmatik olmamayı gerektirir. Doğayı, toplumu ve diğer bilimlerin verilerini sorgulayıcı bir yaklaşımla değerlendiren felsefe, kendi içinde de bu yaklaşımı sürdürür. Her insan yapısı gereği evrendeki var oluş gayesini, sonunun ne olacağını ve evrendeki düzenin ne anlama geldiğini araştırır. Bu sorgulama sonucunda ise merak ettiği tüm sorulara cevap bulmaya çalışır.

**Bu parçada felsefi bilginin hangi özelliği vurgulanmaktadır?**

- A) Kümülatiftir. B) En geneldir (tümel).  
C) Sistemli ve tutarlıdır. D) Eleştireldir.  
E) Tarihinden soyutlanamaz.

6. I. Bilginin kaynağı akıldır. (Rasyonalizm)  
 II. Bilginin kaynağı deneydir. (Empirizm)  
 III. Doğru bilgiler görelidir. (Rölativizm)  
 IV. Bilginin kaynağı sezgidir. (Entüisyonizm)  
 V. Bilginin kaynağı deney ve akıldır. (Septisizm)

**Yukarıda bilgi felsefesine ilişkin felsefi öğretilere ait eşleştirmelerden hangileri yanlıştır?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III  
 D) III ve IV E) Yalnız V

7. Descartes'a göre; birbirine indirgenemeyen farklı iki tözsel varlık vardır: 1. Ruh. 2. Madde. Maddenin temel özelliği yer kaplama, ruhun ise düşünmedir. Buna paralel olarak insan zihninde üç tür bilgi vardır: 1. Deneyimle kazanılan bilgiler, 2. İnsan zihninin ürettiği bilgiler, 3. Doğuştan gelen bilgiler. İlk ikisi kesin değildir; bu yüzden onlardan şüphe etmek gerekir. Eğer şüpheli tavırlarımızla çözümledikten sonra açık seçik kılınabiliyorlarsa onları doğru kabul edebiliriz. Üçüncüsü ise insan zihninde doğuştan bulunan, kendisinden şüphe edemeyeceğimiz açık seçik idelerden kurulu olan ve yalnızca tümdengelimsel bir yöntemle düşünerek bulabileceğimiz matematiğin kesin bilgisidir. Ruhun bilgisine ise açık seçik idelerden hareketle aşama aşama ulaşılır. Ruh, kendi varlığını düşünme ve şüphe etme yoluyla bir kere ispat ettikten sonra, sırayla Tanrı diğer varlıkların bilgisini de elde edebilir. Buna metodik şüphe diyoruz.

**Descartes'ın bu düşüncesi ile ilgili;**

- I. Rasyonalist bir anlayışa sahiptir.  
 II. Empirist düşüncüyü benimsemiştir.  
 III. Pozitivist anlayışa sahiptir.

**bilgilerden hangileri doğrudur?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III  
 D) I ve II E) I, II ve III

8. Bilimsel bilgi mantıksaldır. Ulaştığı sonuçlar her türlü çelişkiden uzak, kendi içinde tutarlıdır. Bilimde, mantıklı düşünme ve çıkarım kurallarından yararlanılır. Bilimsel bilgi nesnel (objektif)dir. Bilim adamı, doğruyu arama çabasında kişisel eğilim, istek ve ön yargıların etkisinde kalmamaya çalışmak zorundadır.

**Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?**

- A) Bilimsel bilgi mantığı kullanır.  
 B) Bilimsel bilgi tutarlıdır.  
 C) Bilimsel bilgiler çelişkiden uzaktır.  
 D) Bilimsel bilgi evrenseldir.  
 E) Bilimsel bilgi tarafsızdır.

9. Üniversite sınavı için evden çıktığınızı ve sadece bir yol bildiğinizi varsayın. O gün, o yolun herhangi bir nedenden dolayı kapalı olduğunu ve başka bir yol aradığınızı düşünün. Önce karşılaştığınız sorunu çözmek için düşünmeye başlarsınız. Şehrin planını, kalan mesafeyi, alternatif bir yolu kime sorabileceğinizi, kime güvenebileceğinizi, bir navigasyon cihazına erişip erişemeyeceğinizi, bölge hakkındaki daha önceki bilgilerinizi vb. le-rini probleminizi çözmenize yardımcı olacak şekilde aklınızdan geçirirsiniz. Süreç boyunca sınava zamanında varmak için bir veya birden fazla çözüm yolu geliştirirsiniz. Çözüm yolunu ve yollarını kendinize göre denersiniz. Sonuç olarak sınav yerine zamanında gittiyseniz bu doğru bir strateji olmuştur.

**Bu parça aşağıdakilerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?**

- A) Pragmatizm B) Septisizm C) Pozitivizm  
 D) Empirizm E) Rasyonalizm

10. Septik düşüncüler; bazı bilgilerin kesin bir şekilde ispatlanamaması, bazılarının değişime uğraması, bunun yanında insan duyularındaki hata payı ve benzeri her türlü göreceliğe dayanarak doğru bilginin mümkün olmadığı görüşüne varmıştır. Doğru bilginin mümkün olduğunu düşünen filozoflar ise septiklerin görüşlerini çürütmeye çalışmış ve bu konuda bilgiye sağlam temel teşkil edecek kaynaklar aramıştır. Septik filozoflara karşı bilginin varlığını savunmaları dogmatik filozofları taraf yapsa da görüşleri itibarıyla birbirlerinden farklılık gösterirler.

**Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?**

- A) Şüpheli filozoflar doğru bilgiyi reddeder.  
 B) Dogmatik filozoflar doğru bilginin kaynağında uzlaşırlar.  
 C) Septik filozoflar duyu organların insanı yanılttığını ileri sürerler.  
 D) Dogmatik filozoflar doğru bilginin imkânını savunurlar.  
 E) Filozoflar doğru bilginin imkânı problemini ele almışlardır.

11. İnsan zihni doğuştan boş bir levha (tabula rasa) gibidir ve insanın zihni deneyimi sayesinde bilgiyle dolmaya başlar. Bilgi, duyular aracılığıyla oluşur. Örneğin elmanın tadının, kokusunun ve renginin bilgisi duyular yoluyla sonradan oluşan bilgilerdir.

**Bu parçadaki açıklamayı aşağıdakilerden hangisi savunur?**

- A) Entüisyonizm B) Kritisizm C) Pragmatizm  
 D) Empirizm E) Pozitivizm

## FELSEFENİN KONULARI VE PROBLEMLERİ (BİLİM - AHLAK - DİN FELSEFESİ)

1. I. Tarih  
II. Psikoloji  
III. Sosyoloji  
IV. Antropoloji  
V. Ekonomi  
VI. Matematik

**Yukarıdaki bilimlerden hangileri "formel" bilime örnek oluşturur?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) III ve IV  
D) Yalnız V E) Yalnız VI

2. I. Bilim, evrenseldir. Bilim sadece bir ırkın, dinin veya milletin ürünü değildir. bütün bir insanlığa aittir. Herkesin katkısı vardır, isteyen herkes de faydalanabilir.  
II. Bilim, genellenebilir bilgilerden oluşur. Bilim, benzer nitelikteki olayları aynı yasalarla açıklayabilen bilgidir. Örneğin, "düşme yasası" tek bir düşme olayını değil, tüm düşme olaylarını birlikte açıklar. Olgularla ilgili genel bir yasayı formüle ederek açıklar.  
III. Bilim, öngöründe bulunur. Öngörü (öndeyi), henüz gerçekleşmemiş fakat ileride gerçekleşebilecek bir olayı bilimsel verileri kullanarak bilinmesi, tahmin edilmesidir. Örneğin; meteoroloji uzmanları ne zaman yağmur ya da kar yağacağını kesine yakın bir tahminle söyleyebilmektedirler.  
IV. Bilim, birikimli ilerleme özelliğine sahiptir. Bir bilim adamı, başka bir bilim adamının elde ettiği bilimsel verileri eleştirip düzeltceği gibi, bu bilgilerden yararlanarak yeni bilimsel bilgilere ulaşır, önceki bilgileri daha da ilerletebilir.  
V. Bilimin elde ettiği bilgiler bilim adamlarına ait olduğu için öznel niteliktedir.

**Yukarıdaki açıklamalardan hangileri bilimin özellikleri arasında gösterilemez?**

- A) Yalnız I B) I ve II C) I, II ve III  
D) Yalnız IV E) Yalnız V

3. Ahlak, insanların toplum içindeki eylemlerini ve birbirleriyle olan ilişkilerini düzenlemek amacıyla kabul edilen kurallar bütünüdür. Ahlak felsefesi insanların toplumsal ve kişisel yaşamdaki ahlaki davranışlarına ilişkin problemleri, dayandığı ilkeleri inceler ve insan davranışlarını değerlendirir. Ahlak felsefesi, tek tek ahlaktan veya genel ahlaktan farklı olarak ahlaki, felsefi açıdan inceleyen bir düşünce sistemidir.

**Aşağıdakilerden hangisi ahlak felsefesinin ele aldığı problemlerden biri değildir?**

- A) İnsan ahlaki eylemlerinde özgür müdür?  
B) Ahlaki eylemlerin bir amacı var mıdır?  
C) Evrenin bir amacı var mıdır?  
D) İyi ve kötünün ölçütü nedir?  
E) Evrensel ahlak yasası var mıdır?

4. Spinoza'ya göre doğada nedenselliğe (determinizm) dayalı bir zorunluluk ilişkisi vardır. Spinoza'ya göre insan, doğanın bir parçası olduğu için zorunlu olarak doğaya ayak uydurması gerekir. Panteist bir düşünür olan Spinoza, insanın Tanrı'nın doğa ile bir ve aynı şey olduğunun bilgisini elde etmekle özgürlüğe ulaşabileceğini savunur. Ona göre bilmek, Tanrı'yı, doğanın yasalarını bilmektir. Tanrı'yı yani doğanın yasalarını bilmek erdemin zirvesidir. İnsanın uyacağı ahlak yasası, bilgisini edindiği Tanrı'nın yani doğanın yasasıdır. Doğanın yasalarına uygun olan "iyi, aykırı olan "kötü"dür. Bu nedenle doğa yasaları hakkında bilgi sahibi olmak insanı tam bir erdem sahibi yapar. Tutkular ve düşünceler ikilemi içinde yaşayan insan, bu bilgi ile gelip geçici tutkulara istek duymaz. Ahlaklı davranışın amacı düşünce ile tutkularını yenmektir.

**Buna göre Spinoza'nın ahlak anlayışını destekleyen yargı aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Tanrı evrenin mutlak hakimi ve yaratıcısıdır.  
B) Tanrı'nın yasalarına uygun eylemler iyi, uygun olmayanlar kötüdür.  
C) Doğa yasaları Tanrı'dan bağımsızdır.  
D) Tutkular, insanı insan yapan duygulardır.  
E) En değerli erdem ölçülü ve dengeli olmaktır.

5. – İnsan iradesinin özgür olduğunu kabul eder. İnsan eylemlerini sınırlayan, kısıtlayan hiçbir doğal neden veya engel yoktur. Hepimiz ahlaki bir davranışta bulunurken, bu davranış veya onun ziddini yapmakta özgürüz. İnsan eylemleri önceden belirlenmiş değildir.
- İnsanın eylemleri, doğal nedenler tarafından belirlenmemiştir.
- İyi - kötü arasındaki seçimi insan kendisi belirler. Bu yönüyle o sınırsız bir özgürlüğe sahiptir. İnsan özgür olduğu için yaptıklarından sorumludur.

**Yukarıdaki açıklamalar aşağıdakilerden hangisi ile ilişkilidir?**

- A) İndeterminizm B) Determinizm C) Otodeterminizm  
D) Fatalizm E) Ahlaki özerklik

6. Kant'a göre ahlaki eylemin amacı mutluluk (haz, fayda) değil, ödevdir. Ödev, çıkar gözetmeksizin "iyi niyet"e dayanan herkes için aynı, değişmeyen ahlak yasasına uymaktır. Ahlak yasasının kaynağı insan, yani akıldır. İnsandaki akıl, ahlaki olarak insanda kendisini vicdan olarak ortaya koyar. Ödevler akıllı varlıklar olmamızdan kaynaklanır. İnsan kendi ahlak yasalarını koyar ve bu yasalara uymak zorunda olduğu için sorumludur. Sorumlu olması onu özgür yapmaktadır. Çünkü ödev, yapmayı kendi isteğimizle üstlendiğimiz, sorumluluğu üzerine aldığımız bir buyruktur.

**Bu parçaya dayanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?**

- A) Ahlaki eylemler haz, fayda ile özdeşleştirilemez.  
B) Ahlaki eylemin amacı ödevdir.  
C) Ödev, iyi niyeti ve çıkar gözetmemeyi içerir.  
D) İnsan yaptığı ahlaki eylemlerden sorumludur.  
E) Ahlaki eylemler insanları mutlu kılmalıdır.

7. I. Kuşatıcıdır. Din olgusunu genel olarak ele alır.  
II. Nesneldir. Bütün dinlere eşit uzaklıktadır, tarafsızdır. Dinlere dışarıdan bakar.  
III. Rasyoneldir. Dinin temel iddialarını inanca dayanarak değil, aklın sınırları içinde kalarak anlamaya, açıklamaya çalışır.  
IV. Normatif değildir. İnsan yaşamını düzenleyecek kuralları koymayı amaçlamaz.  
V. Eleştirci, sorgulayıcı, kuşkucudur. Dinlerin iddialarını peşinen doğru kabul etmez; sorgular, eleştirir; dogmatik yaklaşmaz.  
VI. Dogmatiktir. Her din öğretilerini otoriteye bağlı kalarak eleştirmeden, sorgulamadan, kuşulanmadan, peşinen doğru kabul eder.

**Yukarıdakilerden hangileri din felsefesi için söylenemez?**

- A) Yalnız I B) II ve III C) IV ve V  
D) Yalnız VI E) III ve IV

8. Filozof olmasının yanı sıra fizik alanındaki çalışmalarıyla bilinen Aristoteles, aynı maddeden yapılmış iki cismin aynı yükseklikten bırakıldığında ağır olanın hafif olana göre daha önce yere ulaşacağını belirtmiştir. Bu görüşü Galilei, havadaki direncin az bir etkisinin dışında iki cismin aynı anda yere ulaşacağını söyleyerek eleştirmiştir. İddiasının doğruluğunu kanıtlamak için bilim insanlarını ünlü Pisa Kulesi'nin önüne çağırdı. Galilei, önce elinde bir ve on kilodan oluşan iki gülle ile Pisa Kulesi'ne çıktı ve sonra aynı anda iki gülleyi yere bıraktı. Daha sonra orada bulunan bütün insanlar iki güllenin aynı anda yere düştüğünü ve birlikte toprağa çarptığını gördüler.

**Bu parçada anlatılan durum bilimin aşağıdaki özelliklerin hangisi ile çelişir?**

- A) Evrensel olması B) Determinist olması  
C) Kesinlik taşıması D) Öngöründe bulunması  
E) Akla dayalı olması

9. Bilim, gözlem ve deneyle fiziksel dünyanın yapısını ve işleyişini sistemli olarak araştıran ve inceleyen bilgi etkinliği olarak tanımlanabilir. Yapmış olduğu araştırma bulgularına dayanarak olay ve olgular üzerine neden-sonuç bağlantılarını göstermeye çalışır. Örneğin bir psikoloğun insan davranışlarını sistematik olarak gözlemlemesinden hareketle ya da bir biyoloğun hücre yapısı üzerine yaptığı deneylere dayanarak bunların nedenlerini açıklaması gibi.

**Bu parçada bilimin hangi özelliği vurgulanmaktadır?**

- A) Merak etme  
B) Şüphe duyma  
C) Gözlem ve deneye dayanma  
D) Akla dayanma  
E) Evrensel olma

10. Ahlaki eylemde bazı düşünürler niyeti ön planda tutar. Onlara göre iyi ve kötü, davranışları ortaya çıkaran düşünce, niyete bağlıdır. Niyeti iyi olan birinin davranışı kötülüğe sebep olsa dahi kötü olarak nitelendirilemez. Sonucun önemli olduğunu söyleyen düşünürler ise iyi ve kötüyü belirlemede niyete değil davranışın sonucuna bakılması gerektiğini söyler. Davranışın sonucu kötüyse davranış da kötü olarak kabul edilir. Ahlaki eylemi temellendirme konusunda niyetin yanı sıra haz, yarar, mutluluk, ödevi yerine getirme, doğruluk, sevgi ve Tanrı'nın koyduğu kurallara uygunluk gibi çok çeşitli ölçütler bulunmaktadır.

**Bu parçada ahlaki eylemle ilgili aşağıdakilerden hangisi vurgulanmıştır?**

- A) Ahlaki eylemin birçok etkene bağlı olabileceği  
B) Ahlaki eylemin nesnel ölçütlere dayandığı  
C) Ahlaki eylemde iynin esas alınması gerektiği  
D) Tanrı'nın buyruklarının ahlaki eylemi belirlediği  
E) İradeli seçimlerin ahlaki eylemi belirlediği

## FELSEFENİN KONULARI VE PROBLEMLERİ (SİYASET - SANAT FELSEFESİ)

1. Platon, devletin tıpkı insan gibi bir organizma olduğunu savunur. Ona göre insan küçük organizma, devlet büyük organizmadır. İnsandaki "akıl" özelliğinin devletteki karşılığı "yönetici" sınıfıdır. Bu sınıflar arasındaki ilişkiyi ahlaki bir anlayışa göre düzenleyen Platon; eserinde ayrıntılı olarak çocukların eğitimin-den başlamak üzere bu toplumsal sınıfların görevlerini, yetkilerini, kimlerin evleneceğini anlatır. Ona göre yöneticilerin erdemi "bilgelik", askerin erdemi "cesaret", işçilerin erdemi "çalışmak" tır. "Adalet" ve "ölçülü olma" erdemlerine ise herkes sahip olmalıdır.

**Buna göre, Platon'un devleti için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Organizmaya benzediği  
B) Toplumsal sınıfları içerdiği  
C) Bilgelik, adalet, cesaret, çalışmak, ölçülü olmak gibi erdemleri öncelediği  
D) Ahlaka önem verdiği  
E) İşçi sınıfına çok önem verdiği

2. B. Croce'a göre, sanat eseri insan ruhunda bir defalık yaşanan özgün, öznel bir durumdur. Tekrarlanamaz, bunun için ortak, estetik yargılara ulaşamaz. Her sanatçı kendi duyularını, izlenimlerini alır ve bunları kendi ruhunda sentezleyerek kendi ruhunda yaşar. Bu yaşantı anlıktır, kendisi bilse bile aynı durumu tekrar yaşayamaz. Sanatı biricik kılan da bu anlık estetik yaşantıdır. Her sanatçı öznel estetik yaşantılarını resim, müzik, şiir, roman, heykel gibi çeşitli araçlarla dışlaştırır. Estetik yargılar, insanın öznel yaşantılarına dayandığı için tümüyle özeldir.

**B. Croce'un görüşlerine dayanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?**

- A) Ortak estetik yargılar olamaz.  
B) Estetik yargılar zorunlu, genel geçerdir.  
C) Estetik yargılar nesnel bir yapıdadır.  
D) Estetik yargılar düşünsel ve mantıklı bir yapıdadır.  
E) Ortak, evrensel estetik yargılar mümkündür.

3. Ütopya, var olmayan fakat olabilirliği savunulan ideal devlet düzeni kurgularıdır. Ütopyaların bir kısmında daha iyi bir hayatın nasıl mümkün olabileceği kurgulanırken bir kısmında da gelecekte iyi bir hayatın değil daha kötü bir geleceğin olacağı düşünülmektedir.

**Bu parçadan hareketle ütopyalarla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Geleceğe yönelik tasarımlar olduğu  
B) Gerçekleşmesi mümkün olmayan düşünceler olduğu  
C) Sosyal gerçeklikle bağdaşmadığı  
D) Geçmiş kültürel düşüncelerden beslendiği  
E) Bir kısım ütopyaların olumlu bir durum içermediği

4. G. Orwell'in tasarladığı korku ve baskıya dayalı 1984 isimli ütöpik devletinde; özgürlük, eşitlik, özel yaşam yoktur; düşünmek, sorgulamak, eleştirmek yasaktır. Düzene, baş kaldıran insanlar işkencelerle sadık hale getirilir. Orwell eserinde dünyayı, güçleri birbirine denk olan üç bloka ayırır. Bloklar arasında soğuk savaş olup insanlar sürekli düşman tehdidi altında tutulur, böylelikle yaptıkları baskılara meşruiyet kazandırılmaya çalışılır. Bilim ve teknoloji o kadar gelişmiştir ki birçok yerde "Büyük ağabey seni gözetliyor." ekranlarından insanları tüm hareketlerinin her an gözetlendiği, izlendiği algısı oluşturularak toplum baskı altında yönetilir. Toplumda kimse kimseye güvenmez, herkes birbirini ihbar eder; herkes herkesin ajan olabileceğinden şüphelenir.

**Buna göre, aşağıdakilerden hangisi G. Orwell'in 1984 isimli ütopyasının niteliklerinden değildir?**

- A) Korku ve baskıyı içermek  
B) Eleştiriye yer vermeme  
C) Özgürlüğü savunma  
D) Özel yaşama saygı duymama  
E) Bilimin ve teknolojinin gelişmiş olması

5. İnsan özgür bir varlıktır ve özgürlük ortamında kendi çıkarlarını gerçekleştirir. Birey her alanda özgür olmalıdır. Bireyler özgürlük ortamında kendi çıkarlarını gerçekleştirirler. Siyasal yapının temel amacı insanlara olabilecek en büyük özgürlükçü imkanları sunmaktır. Liberalizm olarak ifade edilen bu yaklaşımda "bırakın yapsınlar" anlayışıyla bireyler özel mülkiyet edinme, serbest girişimcilik, din, vicdan ve özgürlük gibi değerlere ve haklara sahiptirler.

**Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?**

- A) Özgürlüğü temel alan yaklaşım  
B) Eşitliği temel alan yaklaşım  
C) Adaleti temel alan yaklaşım  
D) Baskıyı temel alan yaklaşım  
E) Devlet mülkiyetini temel alan yaklaşım

6. Sanat eseri, estetik bir üretimin vücut bulmuş hâlidir. Sanat, sanatsal ürün olarak ortaya konur ve bu ürün temel alınarak değerlendirme yapılır. Sanat eseri; öncelikle onu oluşturan sanatçının izleri, ardından alımlayıcısının beklentileri, toplumun yapısı ve çağın zihniyeti gibi unsurları yansıtır.

**Buna göre sanat eseri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Duygu ve hayal gücünün ürünüdür.  
B) Öznel bir yorumun sonucudur.  
C) Özgün ve biriciktir.  
D) Sanat toplumun zihniyetini yansıtabilir.  
E) Sanatçı ve alımlayıcı tarafından aynı yorumlanır.

7. İnsan özgür doğar oysa her yerde zincire vurulmuştur. Falan kimse kendini başkalarının efendisi sanır ama böyle sanması, onlardan daha da köle olmasına engel değildir. Bu değişme nasıl olmuş? Bilmiyorum. Bunu yasallaştıran nedir? İşte bu soruya karşılık verebilirim sanıyorum. Sadece kaba gücü ve bu güçten çıkan sonucu düşünmüş olsaydım şöyle derdim: Bir ulus boyunca eğmeye zorlanır da boyun eğerse iyi eder, boyunduruğunu silkip atabilecek olur da atarsa daha iyi eder. Çünkü özgürlüğünü kendisinden hangi hakka dayanarak almışlarsa yine o hakka dayanarak geri almasında ya bu davranışı haklıdır ya da özgürlüğünün elinden alınması haksızdır. Ama toplum düzeni bütün öbür hakların temeli olan kutsal bir haktır. Bununla birlikte hiç de doğadan gelme değildir, sözleşmelere dayanmaktadır.

**Yukarıdaki parçada görüşleri verilen J. J. Rousseau insan özgürlüğünü aşağıdakilerden hangisine dayandırmıştır?**

- A) İdeal devlet düzenine
- B) Toplumsal sözleşmeye
- C) Doğal yasaların uygunluğuna
- D) Adalet anlayışına
- E) Eşitlik anlayışına

8. Güzellik, estetik nesne karşısında duyulan estetik hazdır. Hoş, istek duyulan, yararlı görüldüğü için ulaşılmak istenen şeydir. Güzel olan aynı zamanda hoş olabilir. Fakat güzel yalnızca hoş olandan ibaret değildir. Her güzel hoştur. Fakat her hoş güzel değildir. Buna göre hoş olanın nesnel ölçüsü yoktur. Aç bir insan için bir yiyecek yemek hoştur, tok insan için ise hoş olmaya bilir. Yine suyun insana verdiği haz insanın susuzluk derecesine göre değişir. Yani hoşlanma bireylerin fizyolojik, psikolojik, toplumsal ihtiyaçlarına bağlıdır. İhtiyacın ortadan kalkmasıyla hoşlanma da kaybolur. Bu yönüyle hoş geçicidir. Fakat güzel bir nesneden alınan haz geçici değil, sürekli, kalıcıdır. Hoş olanlar kişiden kişiye değişirken güzel olan, kişisel değerlendirmelerden bağımsızdır.

**Bu parçaya dayanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?**

- A) Her hoş gidenin güzel olduğu söylenemez.
- B) Hoşa giden kalıcı değildir.
- C) Güzellik hoş göre daha kalıcıdır.
- D) Güzel olanın kişisel değerlendirmelere bağımlı olduğu söylenemez.
- E) Hoşa gidenin kişisel değerlendirmelere bağımlı olduğu söylenemez.

9. Estetik değer, estetik öznenen bağımsız olarak estetik nesne de mevcut olduğu için ortak estetik yargılara ulaşılması mümkündür. Estetik yargılar kişiye göre değişmez, nesnel yapıdadır. Bu görüşün en önemli temsilcisi Kant'tır. O, beğeni yargılarının insanların ortak estetik duygusuna dayandığını söyler. Kant'a göre gerçek estetik yargılar, duygusallıktan uzak olup düşünsel düzeydedir, bu nedenle kişisel değil; zorunlu, genel geçerdir. Örneğin, Osman Hamdi Bey'in çizdiği "Kaplumbağa Terbiyecisi" tablosu güzeldir." yargısı tıpkı "Isıtılan metaller genleşir." yargısı gibi zorunlu, genel geçerdir. Kant'a göre estetik yargılar çıkara, beklentiye dayanmayan özgün bir hazzır.

**Bu parçada anlatılanları destekleyen yargı aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Ortak estetik yargılar vardır.
- B) Ortak estetik yargılar yoktur.
- C) Ne kadar insan varsa o kadar da zevk vardır.
- D) Sanat kişilere göre değişir.
- E) Beğeni yargıları öznel bir niteliktedir.

10. Platon'a göre sanat "mimesis" tir. O, her şeyin aslının idealar dünyasından bulunduğu, fenomenler (görünüşler) dünyasındakilerin tümünün idealar dünyasının iyi ve kötü taklitleri olduğu görüşünü savunur. Platon'a göre yaşadığımız fenomenler dünyası idealar dünyasının yansıması, kopyasıdır. Sanat da bu kopyanın yani fenomenler dünyasının kopyasıdır, takliddir. Bu durumda sanat, taklidin taklididir. Çünkü sanat doğayı kopyalamaktadır. İyi bir sanatçı, eserinde yaşanan doğayı, fenomenler dünyasını aşarak ideal güzelliğe ne kadar yaklaşırsa eserine o kadar güzellik katılmış olur. Buna göre güzellik sanatın ideal güzellikten pay aldığı ölçüdedir.

**Yukarıdaki açıklama aşağıdakilerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?**

- A) Yansıma olarak sanat
- B) Yaratma olarak sanat
- C) Oyun olarak sanat
- D) İşlevsel olarak sanat
- E) Kurmaca olarak sanat

11. Estetik değerler ve güzel yargısı sanatsal ürüne yönelen kişiye göre değişiklik gösterir. Sanatın belirleyici ölçüsü, sanat ürünün kendisi değildir. Sanat eseri kendi başına estetik bir değer taşımaz. Alımlayıcının beğenileri belirleyicidir. Örneğin, klasik müzik kimilerine güzeldir kimilerine ise hiç zevk vermez.

**Bu parçada sanattaki güzellik anlayışı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi üzerinde durulmuştur?**

- A) Sanatsal güzellik sanat eserinin özelliğidir.
- B) Eserdeki estetik beğeni anlayışını etkiler.
- C) Estetik değer ve güzel yargısı alımlayıcıya göre değişir.
- D) Beğeni duygusu nesneldir.
- E) Güzellik kişisel değerlendirmelere bağlı değildir.

## ÜNİTE TEKRAR TESTİ

1. Septik şüphe anlamsızdır. Olması gereken metodik şüphedir. Her şeyden (Tanrı'dan, çevreden, başkalarının varlığından, bildiklerimizden ve hatta kendi varlığımdan bile) şüphe etmeliyim. Çünkü hilebaz bir cin beni kandırıyor olabilir. Hatta şüphe ettiğimden bile şüphe etmeliyim. İşte burası son sınırdır: Artık şüphe ettiğimden şüphe edemem. Şüphe ettiğim kesin ise düşünüyorum demektir. Düşünüyorsam varım demektir. Kısaca söyleyeyim: Düşünüyorum, öyleyse varım!

**Bu parçada, düşünceleri dile getirilen felsefe insanı, aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) R. Descartes B) I. Kant C) K. Marx  
D) Platon E) Sokrates

2. Analitik felsefeye göre, dille ifade edilemeyen şey gerçek değildir. Doğru bilgi, dilsel olarak ifade edilmiş doğru önermedir. Doğru önermeler, pozitif bilimlerin önermeleridir. Diğer bilgiler, bu önermelerin çözümlenmesiyle elde edilebilir. Felsefenin görevi, dilsel önermelerin ve kavramların yapı ve anlamlarını, mantık kurallarına göre çözümlemektir. Tek anlama gelen sözcüklerden kurulu olan ve yapısında bulanıklık olmayan mantıksal çıkarımlar doğrudur.

**Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisi analitik felsefeye karşı tez oluşturur?**

- A) Doğru önermeler dilsel olarak ifade edilmelidir.  
B) Pozitif bilimlerin önermeleri doğrudur.  
C) Metafiziğin önermeleri doğrudur.  
D) Dil çözümlemeleri yapılmalıdır.  
E) Felsefe, mantık kurallarından yararlanmalıdır.

3. I. Varlık ruh ve bedenden oluşmuştur.  
II. Varlık şekil almış cisimlerden ibarettir.  
III. Düzen ve varlık birer yanılsamadır.  
IV. Varlık süreç halinde değişmemektedir.  
V. Var olmak, algılanmış olmaktır.

**Varlıkla ilgili bu açıklamalardan hangilerini K. Marx benimser?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III  
D) III ve IV E) IV ve V

4. Edmund Husserl, varlığın özler halinde bulunduğunu ileri sürmektedir. Bu özler, Empedokles'in özlerinden farklıdır. Duyusal algıyla bize verilir. Zihin, varlığa doğru bir yönelmişlik içindedir. Zihnin yöneldiği varlık, ister dış dünyada isterse zihin içinde olsun, her zaman zihinsel bir deneyim (algılama, düşünme, hissetme, hayal etme vb.) ile bize verilir. Bu durumda zihinde kavramı bulunan her varlık, gerçek olacaktır. Ancak bu gerçeklik, maddi veya ruhsal değil, zihinsel bir gerçekliktir. Husserl, zihinsellik ile ruhsallık arasında ayrım görmektedir. Aslında bu da bir tür idealizmdir. Hem de Platon'un ortaya koyduğu anlamda. Tek bir farkla: Platon, duyulur dünyanın gerçekliğini kabul etmezken Husserl, zihinde zikredilen her türlü varlığın, özsel olarak var olduğunu kabul eder.

**Edmund Husserl'in görüşlerine dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?**

- A) Her varlığın özü vardır.  
B) Özlerin kaynağı duyusal algılardır.  
C) Zihinde kavramsal olarak var olan her varlık zihinde gerçek olarak vardır.  
D) Bilginin oluşumunda duyuların hiçbir rolü yoktur.  
E) Zihinsel olarak var olan her türlü varlık özsel olarak da vardır.

5. Demokritos diyor ki: "Gerçekte var olan atomlarla boşluktur. Bir şey kadar hiçbir şey de vardır. Evrenin kuruluşunda bütünden, her çeşit atom şekillerinden kurulmuş bir kasırga ayrıldı. Bu sırada atomlar çepeçevre serpildiler. (Bu olurken benzerler benzerlere kanunu etkisini gösteriyor.) Güvercinlerle güvercinler, turnalarla turnalar arasında ve öteki hayvanlar da olduğu üzere canlı varlıklar da aynı soydan canlı varlıklara yoldaş oluyorlar. Cansızlarda da bu böyledir. Bunu, tohumlarda, dalgalarda, sürüklediği taşlarda da görmek mümkündür."

**Buna göre Demokritos varlığı;**

- I. Tek unsurla açıklamıştır.  
II. Sürekli bir oluşa dayandırmıştır.  
III. Maddesel olana dayandırmıştır.

**bilgilerinden hangileri doğrudur?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III  
D) I ve III E) II ve III

6. "Evdeki her nesne gibi benim de bir "özüm" ve bir "varlığım" var. Öz derken, benden hiç ayrılmazcasına bende bulunan özellikleri kastediyorum. Varlık derken ise fiilen dünyada bulunmayı kastediyorum. İnsanın varoluşu ile doğadaki şuaursuz nesnelerin varoluşu farklıdır. Biraz karışık gibi fakat bir örnekle açıklamayı deneyeceğim: Bir ceviz ağacı düşünelim; bu cezive uygun olan iri bir ağaç olur. Bu ağacın özü, cevizdir. "Nesnelerde öz, varoluştan önce gelir." dediğim şey bu. Şimdi de bir insan olarak kendimi inceliyorum. Doğduğumda, ne ve nasıl bir şey olacağım belli değildir yalnızca bir varlık olarak dünyada buluyorum kendimi. Yaşarken, olmak istediğim şey oluyorum; bir bakıma özümü yaratıyorum. "İnsanda varoluş özden önce gelir." dediğim şey de bu idi."

**Aşağıdaki yargılardan hangisi, yukarıdaki felsefi metindeki düşüncelerle tutarlı değildir?**

- A) İnsan kendi özünü eylemleriyle oluşturur.  
B) İnsan doğuştan ne iyidir ne de kötüdür.  
C) İnsan hayatını yönlendiren tutum ve eylemleri sonradan oluşur.  
D) İnsanda öz, varoluştan önce gelir.  
E) İnsan önce var olur, sonrada kendi seçimleriyle kendi özünü, değerlerini oluşturur.

7. Gerçek yaratıcı sanatçı verilmiş olandan, önünde durup durandan, geçmişin bir başka örneği gibi görünenden çok olmayan ama olabilecek olanla ilgilenir. Onun işi gözlemlemekten çok tasarlamaktır ya da gözlemlerken tasarlamaktır. Gerçek sanatçı olası olanın peşindedir. Gerçek yaratma doğal olanın aşıldığı yerde başlar.

**Buna göre gerçek bir sanatçı kimliği için aşağıdakilerden hangisine sahip olmak gerekir?**

- A) Doğayı yansıtmaya becerisine  
B) İzlenimleriyle birlikte tasarlamaya gücüne sahip olmaya  
C) Fayda amacı gütmeyen eser oluşturmaya  
D) Sanatın kaynağını idealler dünyasında aramaya  
E) Zamanı aşan eserler ortaya koymaya

8. Felsefenin tanımı, aynı zamanda felsefi bir konudur. Bir şeyi tanımlamak onu bilinir kılarak belirsizlikten kurtarmak demektir. Fakat tanımlama her durum için kolay değildir. Felsefenin tanımı için de bu geçerlidir. Birbirinden farklı birçok felsefe tanımı vardır. Felsefenin bu kadar çok tanımı olmasının nedeni problem alanının genişliğidir. Bilimden sanata, siyasetten ahlaka hemen hemen her şey felsefenin konusudur. Her felsefe tanımı, tanımı yapan filozofun felsefi düşüncelerinin özeti olarak görülebilir.

**Bu parçada felsefe ile ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?**

- A) Öznel olduğuna  
B) Konu evreninin geniş olduğuna  
C) Filozofa göre tanımlamanın farklılaştığına  
D) Bütün konularla ilgili kesin bilgiler verdiğine  
E) Felsefenin farklı tanımları olduğuna

9. "Bütün bilgilerimizin deneyle başladığına hiç şüphe yoktur; çünkü bilgi yetimiz, bir yandan duygularımızı kımıldatarak kendiliklerinden tasavvurlar meydana getiren, öbür yandan da bu tasavvurları karşılaştırmak, bağlamak, ayırmak ve böylece de duyu izlenimlerinin ham maddesini deney denilen objelerin bilgisi halinde işlemesi için anladığımızın çalışmasını harekete geçiren objelerle değil de neyle uyandırılıp işletebilirdi. Demek ki bizde zamanca hiçbir bilgi deneyden önce gelmez ve bütün bilgiler deneyle başlar. Bilgimiz deneyle başlar ama bundan dolayı bütün bilgilerimiz deneyden çıkmaz; çünkü deney bilgimizin kendisi bile, izlenimlerle edindiklerimizle bilgi yetimizin kendisinde katmış olduklarının bir bileşimi olabilir. Bu katılanı da biz o ana maddeden, uzun bir alıştırmaya ile dikkatimizi buna çekmeden ve bu ayırmayı yapabilecek becerikliliği bize kazandırmadan önce ayırt edemeyiz."

İmmanuel Kant

**Kant'ın bu görüşlerinde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?**

- A) Bilgi deneyle başlar ama deneyden çıkmaz.  
B) Elde edilen bilgiler görelidir.  
C) Bilgide sadece aklın sağladığı form yeterlidir.  
D) Bilgide etkin olan sadece deneydir.  
E) Bilginin tek kaynağı sezgidir.

10. Felsefeyle hakikat arasında bir ilişki söz konusudur. Bazen gerçeklik bazen doğruluk kavramı yerine kullanılan hakikatin tam bir tanımını yapmak zordur. Gerçeklik anlamıyla hakikat, varlıkların var olması anlamına gelir. Doğruluk anlamıyla düşünüldüğünde ise insanın bir konu hakkındaki düşüncesinin o konunun gerçekliğiyle olan uygunluğudur.

**Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir gerçeklik örneğidir?**

- A) Kafdağı  
B) Anka kuşu  
C) Yedi cüceler  
D) Deniz anası  
E) Pamuk prenses

11. Felsefenin MÖ 6. yüzyılda Antik Yunan medeniyetinde sistematik hâle geldiği kabul edilir. Antik Yunan medeniyetindeki özgür düşünce ortamı, yüksek refah düzeyi ve farklı kültürlerle olan ilişkisi, felsefenin burada gelişmesine olanak sağlamıştır. Bununla birlikte düşünürlerin varlığı merak edip aklıyla çözüm yolları araması bu süreci hızlandırmıştır. Zaman içinde felsefe farklı kültür ve coğrafyalara hızla yayılmış, hayatı ve insanı anlamaya dönük sorgulama faaliyeti hâline gelmiştir.

**Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefi düşüncenin başlamasına etki eden bir faktör değildir?**

- A) Ekonomik refah seviyesi  
B) Bilimsel düşünce düzeyi  
C) Farklı kültürlerle etkileşim  
D) Aklın önem kazanması  
E) Merak duygusu